

<http://kefad.ahievran.edu.tr>

Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi

ISSN: 2147 - 1037

Determining Refugee Children's Perceptions of Turkey in the Context of Patriotism with Drawing Technique

Alperen Avcı
Derya Kayıran

Article Information

CrossMark

DOI: 10.29299/kefad.1243034

Received: 26.01.2023

Revised: 05.08.2023

Accepted: 28.09.2023

Keywords:

Asylum Seeker,
Turkey,
Student,
Patriotism

Abstract

Turkey, in cooperation with both domestic and international partners, is actively engaged in various initiatives aimed at facilitating the integration of refugee children and adolescents into the Turkish education system. As a host to a significant number of asylum-seeking children, Turkey is dedicated to creating opportunities for these children, both within and outside of refugee camps, to overcome challenges and obstacles they may face. The primary objective of this research is to explore the perspectives of asylum-seeking children who are receiving their education in a primary school in Turkey, particularly focusing on their interpretations of patriotic values through the medium of drawings. This study is conducted using a descriptive research design within the survey model. The research participants consist of asylum-seeking students who are enrolled in a primary school located in the Karabağlar district of Izmir province during the 2019-2020 academic year. The data collection method employed in this research is the "draw-and-tell" technique. Within the scope of this study, students were invited to create drawings illustrating what comes to their minds when they think of Turkey and subsequently provide descriptions of their artwork. The analysis of the data acquired through this research reveals that the drawings made by asylum-seeking children living in Turkey, a country that has been hosting asylum-seekers for approximately a decade, predominantly revolve around themes of the protective and caring attitudes exhibited by the Turkish nation and state towards them.

Sığınmacı Çocukların Türkiye Algılarının Vatanserverlik Değeri Bağlamında Çizim Tekniği ile Belirlenmesi

Makale Bilgileri

CrossMark

DOI: 10.29299/kefad.1243034

Yükleme: 26.01.2023

Düzeltilme: 05.08.2023

Kabul: 28.09.2023

Anahtar Kelimeler:

Sığınmacı,
Türkiye,
Öğrenci,
Vatanserverlik

Öz

Türkiye, ulusal ve uluslararası birçok işbirlikçi ile sığınmacı çocukları ve gençleri Türk eğitim sistemine entegre etmeyi sağlamak amacıyla bir dizi girişimi aktif olarak yürütmektedir. Birçok sığınmacı çocuğa ev sahipliği yapan Türkiye, bu çocukların karşılaşabileceği zorlukları aşmaları için kampların içinde ve dışında fırsatlar yaratma yolunda çaba harcamaktadır. Bu çalışmanın temel amacı, Türkiye'deki bir ilkokulda öğrenim gören sığınmacı çocukların vatanserverlik kavramı bağlamında sahip oldukları algıları çizimler aracılığıyla ortaya koymaktır. Bu araştırma, bir tarama modeli içinde betimsel bir araştırma tasarımı kullanılmaktadır. Araştırmanın katılımcıları, 2019-2020 eğitim-öğretim yılında İzmir ilinin Karabağlar ilçesinde bulunan bir ilkokulda öğrenim gören sığınmacı öğrencilerden oluşmaktadır. Veri toplama yöntemi olarak "çiz-ve-anlat" tekniği kullanılmıştır. Bu çalışma kapsamında öğrencilerden, Türkiye'yi düşündüklerinde aklına gelenleri çizmeleri ve çizimlerini anlatmalarını istenmiştir. Bu araştırma sonuçlarına göre, yaklaşık on yıldır sığınmacılara ev sahipliği yapan Türkiye'de yaşayan sığınmacı çocukların çizimleri incelendiğinde, Türk milleti ve devletin kendilerine yönelik koruyucu tutumlarını yansıttıkları gözlenmiştir.

Sorumlu Yazar: Alperen Avcı, Öğr. Gör., Muş Alparslan Üniversitesi, Türkiye, alperen.avci@alparslan.edu.tr, ORCID ID: 0000-0003-2395-9495

Derya Kayıran, Dr. Öğr. Üyesi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Türkiye, deryakeskinpalta@gmail.com, ORCID ID: 0000-0002-0137-2119

Atıf için: Avcı, A., & Kayıran, D. (2023). Sığınmacı çocukların Türkiye algılarının vatanserverlik değeri bağlamında çizim tekniği ile belirlenmesi. *Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24(3), 2011-2043.

Giriş

Göç, genel olarak insanların demografik, coğrafi, ekonomik ve sosyo-politik nedenlerle mekan değiştirmeleri ve bu eylemin sonuçlarının devam ettiği bir süreç olarak tanımlanmaktadır (Çakır, 2011). Türk Dil Kurumu'na (TDK, 2022) göre, göç "ekonomik, toplumsal, siyasi sebeplerle bireylerin veya toplulukların bir ülkeden başka bir ülkeye, bir yerleşim yerinden başka bir yerleşim yerine gitme işi, taşınma, hicret, muhaceret" olarak açıklanmaktadır.

Göç, insanlık tarihi kadar eski bir olgu olup, son yıllarda küresel nüfus hareketlerindeki artışlarla birlikte dünya çapında önemli bir tartışma konusu haline gelmiştir. Bu fenomen, bazı insanların daha iyi bir yaşam arayışıyla gönüllü olarak diğer ülkelere göç etmelerini içerebileceği gibi, diğerleri için savaş gibi zorunlu nedenlerle göç etmek anlamına da gelebilir. Göç olgusu, öncelikle erkeklerin işçi göçü bağlamında ele alınmış, daha sonra 1980'lerden itibaren kadınların göçüne odaklanılmış ve 2000'lerden sonra çocuklar göç bağlamında daha fazla dikkate alınmıştır (Atasü Topçuoğlu, 2012). Türkiye'nin göç tarihine bakıldığında, yıllar boyunca düzenli ve düzensiz göçlerin etkisine maruz kaldığı görülmektedir. Türkiye, jeopolitik konumu nedeniyle tarih boyunca farklı göç dalgalarına tanıklık etmiştir. Son yıllarda komşu ülkelerdeki istikrarsızlık ve bölgesel huzursuzluklar, Türkiye'yi yeni bir göç dalgasının merkezine koymuştur. Özellikle 2011 yılında Mısır ve Tunus'ta başlayan 'Arap Baharı' olarak bilinen halk isyanları, birçok ülkeye yayılmıştır. Bu halk isyanlarının etkilediği ülkelerden biri de Türkiye'nin sınır komşusu olan Suriye olmuştur. Suriye'deki iç savaşın başlamasıyla birçok insan hayatını kaybetmiş, geri kalanlar ise ülkelerini terk etmek zorunda kalmıştır. Türkiye, Suriye'nin en uzun kara sınırına sahip olması nedeniyle bölgesel barış ve istikrar için çaba göstermiş ve mültecilere kapılarını açmıştır. 2011 yılında Türkiye'ye giriş yapmaya başlayan Suriyeli vatandaşların sayısı, son araştırmalara göre 3.6 milyona ulaşmıştır. Bu nüfus içinde, eğitim çağındaki birçok Suriyeli öğrenci bulunmaktadır. Milli Eğitim Bakanlığı ve UNICEF işbirliğiyle, Suriyeli öğrencilerin eğitim sorununu gidermek ve Suriyeli vatandaşların gelişimini desteklemek amacıyla "Suriyeli Öğrencilerin Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonu (PİCTES)" projesi gibi birçok girişimde bulunmuş ve birçok Suriyeli çocuk, Türk öğrencilerle aynı sınıflarda eğitim alma fırsatına sahip olmuştur.

Türkiye, eğitim çağındaki Suriyeli çocukların temel insan haklarından biri olan eğitim haklarına erişimini kolaylaştırmak için önemli adımlar atmış, öncelikle bu çocukları devlet okullarında eğitim almaya kabul etmiş ve ardından UNICEF ile işbirliği yaparak "Suriyeli Öğrencilerin Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonu (PİCTES)" gibi projeler geliştirmiştir. Bu projeler, Suriyeli çocukların eğitim almalarını ve Türkçeyi daha iyi öğrenmelerini desteklemeyi amaçlamaktadır. 2022 yılı verilerine göre, Göç İdaresi Başkanlığı tarafından sunulan bilgilere göre, eğitim çağındaki 1.265.866 (5-17 yaş) nüfusunun, 855.136'sı eğitim-öğretime dahil edilmiş durumdadır. Bu okullaşan öğrencilerin 419.784'ü (%49,09) kız öğrencilerden oluşurken, 435.352'si (%50,91) erkek öğrencilerden oluşmaktadır. Bu öğrencilerin

dağılımına baktığımızda, 46.380'i (%35,92) okul öncesi, 361.777'si (%78,01) ilkokul, 311.207'si (%81,62) ortaokul ve 135.772'si (%46,54) lisede eğitim görmektedir (MEB, 2022).

Türkiye'deki Suriyeli sığınmacı sayısı ve bu sığınmacıların okullaşma oranları, Milli Eğitim Bakanlığı ve Göç İdaresi verilerine dayanarak oldukça yüksektir. Ancak, bu sığınmacı çocukların önemli bir bölümü, maddi sıkıntılar, ayrımcılık, dil sorunları ve arkadaş edinememe gibi zorluklarla karşı karşıyadır. Bu durum, Suriyeli sığınmacı çocukların sağlıklı bir eğitim almasını ve yeni kültüre uyum sağlamasını engelleyebilir. Sonuç olarak, mülteci çocuklar, genellikle küçük yaşlarda dışlanma ve ait olamama hissi yaşayabilirler.

Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) verilerine göre, Suriyeli öğrencilerin en yüksek okullaşma oranı ilkokul kademesinde bulunurken, en düşük okullaşma oranı anaokulu kademesindedir. Kantzara (2011), eğitimi toplumsal yapının bir arada tutan bir çimento olarak tanımlar. Sığınmacı çocukların göç ettikleri topluma entegre olma sürecinde eğitimin kritik bir öneme sahip olduğu düşünülürse, sığınmacı çocuklarda okullaşma oranının ne kadar önemli olduğu anlaşılır. Okulöncesi eğitim, yaşamın ilk yılından ilkokula kadar süren bir eğitim sürecini kapsar (Oktay, 1999). Bu dönemde çocuklar duygusal ve düşünsel gelişim gösterir, ahlaki ve kültürel değerleri öğrenirler. Ayrıca, analiz, sentez, problem çözme gibi becerileri de bu dönemde kazanırlar (Erkuş, 2012). Bu nedenle okulöncesi dönem, eğitim açısından kritik bir öneme sahiptir ve okullaşma oranının yüksek olması toplumsal bir gerekliliktir. Çocukların hızla geliştiği bu dönemde, topluma uyumları, toplumsal değerler göz önünde bulundurularak sağlanmalıdır. Bu dönemde çocuklara kazandırılacak değerler ve karakter gelişimi, doğru bir planlama ve programlama ile gerçekleştirilmelidir (Yavuzer, 2011).

Schiefer ve Noll (2017)'e göre, toplumsal uyum, ortak bir amacı hedefleyerek, sosyal ilişkileri güçlendirerek ve ait olma duygusuyla kazanılabilir. Bu noktada ülkeler tarafından belirlenen temel değerlerin önemi ortaya çıkar. Okulöncesi dönemde kazandırılabilen değerler, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yenilenen öğretim programında "adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik" gibi 10 kök değer olarak tanımlanmıştır (MEB, 2018).

Dünya üzerinde her geçen gün savaş, felaket şiddet olaylarının ve ahlaki yozlaşmanın artmasıyla değerler ve değerler eğitiminin önemi giderek daha çok anlaşılır olmaktadır. Değerler evrensel olsa da her toplumun daha çok benimsediği ve daha çok önem verdiği değerler birbirinden farklı olabilir. Bu bağlamda Türk toplumun en önem verdiği değerlerden biri vatanseverlik değeridir. Vatanseverlik değeri Talim Terbiye Kurulun'ca; Çalışkan olma, dayanışma, kurallara ve kanunlara uyma, sadık olma, tarihsel ve doğal mirasa duyarlı olma, toplumu önemseme gibi tutum ve davranışlarla ilişkilendirilmiştir (Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, 2017). Yenilenen eğitim öğretim programı ile çocuklarda bahsi geçen tutum ve davranışların mevcudiyetinin incelenmesi ve desteklenmesinin vatanseverlik değeri kazanımı için faydalı olacağı düşünülmektedir. Vatanseverlik

değerinin sığınmacı çocuklarda incelenmesi ve vatanseverlik değerinin sığınmacı çocuklara kazandırılmasının sığınmacı çocuklarda ait olma hissini güdüleyeceğine inanılmaktadır.

Yaklaşık 10 yıldır sığınmacılara ev sahipliği yapan Suriye’de ki iç savaş sebebiyle Türkiye’ye sığınmak zorunda kalan milyonlarca sığınmacı Türkiye’ye yönelik çeşitli algılar geliştirmiştir. Çalışmamızın amacı Suriye’den ülkemize sığınıp eğitimlerine devam eden sığınmacı çocukların Türkiye’ye ilişkin sahip oldukları algıları vatanseverlik değeri bağlamında çizimler aracılığıyla ortaya çıkarmaktır. Bu genel amacı gerçekleştirmek için aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

1. Sığınmacı çocukların, çizimlerinde vatanseverlik değeriyle ilgili hangi öğelere yer verilmiştir?

2. Sığınmacı çocukların, çizimleri ve yazılı anlatımlarına yansıyan Türkiye algıları vatanseverlikle ilgili hangi tema ve kategoriler altında toplanmıştır?

3. Cinsiyet ile Sığınmacı çocukların, Türkiye’ye ilişkin algılarında vatanseverlik değeri bağlamında kavramsal kategori farklılıkları var mıdır?

Yöntem

Bu çalışma, öğrencilerin bir kavramla ilişkilendirdikleri anlamı anlamak amacıyla nitel bir araştırma yaklaşımı olan fenomenolojiyi kullanmıştır. Fenomenoloji, belirli konuları daha derinlemesine ve ayrıntılı bir şekilde incelemek için kullanılan bir araştırma desenidir. Bu desen, katılımcıların olaylara atfettikleri anlamları araştırmayı hedefler. Baş ve Akturan (2013); Yıldırım ve Şimşek (2008) çalışmanın temel metodolojisini oluşturur.

Çalışma Grubu

Olgu bilim araştırmalarında, katılımcıların seçiminde en uygun yöntem ölçüt örnekleme yöntemidir. Bu yöntemde, belirli ölçütler belirlenir ve bu ölçütleri karşılayan bireylerden bir örneklem oluşturulur. Bu çalışmada, araştırmanın ölçütü, uyum sınıflarında eğitim gören öğrencilerdir.

Araştırmanın katılımcı grubu, 2022-2023 eğitim-öğretim yılı güz döneminde bir ilkokulda eğitim gören ve araştırmaya gönüllü olarak katılan 19 kız ve 17 erkek sığınmacı öğrenciden oluşmaktadır. Toplamda 36 sığınmacı öğrenci araştırmaya katılmıştır. Araştırmada, 42 sığınmacı öğrenciye anket formu dağıtılmıştır. Ancak, 2 öğrencinin formu boş bıraktığı ve 4 öğrencinin çizimlerine açıklama yazmadığı için bu öğrenciler araştırmanın kapsamı dışında tutulmuştur.

Veri Toplama Aracı

Öğrencilerin bir kavramla ilgili algılarını belirleme yöntemlerinden biri, öğrenci resimleri kullanmaktır (Babaoğlu ve Keleş, 2018; Yalçın ve Erginer, 2014). Çocukların çizimleri, dış dünyayı nasıl algıladıklarını detaylı bir şekilde ifade etmelerine yardımcı olabilir. Sığınmacı çocukların Türkiye’ye yönelik algılarını belirlemek amacıyla çiz ve anlat tekniği uygulanmıştır. 'Çiz-ve-anlat' yöntemi,

genellikle çocukların duygularını, düşüncelerini ve algılarını ortaya koymak için kullanılan bir veri toplama tekniğidir (Sewell, 2011). Katılımcılardan, belirli bir konu hakkında çizim yapmaları ve çizimlerini yazılı olarak ifade etmeleri istenir. Araştırmada, öğrencilere "Türkiye" dediklerinde aklına ne geldiğini çizmeleri ve çizimlerinde anlatmak istediklerini yazmaları talimatı verilmiştir (Pridmore ve Bendelow, 1995).

Veri Analizi

Bu çalışmada, sığınmacı öğrencilerin Türkiye'ye yönelik algılarını ifade etmek için resimler çizmeleri ve ardından bu resimleri yazılı olarak açıklamaları istenmiştir (Brown ve Green, 2016; Smith ve Jones, 2019). Öğrencilerin çizimleri ve yazılı açıklamaları içerik analizi yöntemi kullanılarak iki bağımsız araştırmacı tarafından değerlendirilmiştir. Çizimlerde yer alan temalar belirli kategorilere ayrılmış ve bu kategorilere ait veriler frekans tablolarıyla sunulmuştur. Ayrıca, öğrencilerin belirli kategorilere yönelik genel eğilimlerini gösteren çizim ve yazılı açıklamalar örneklerle sunulmuştur.

Verilerin analizi için ilk olarak iki bağımsız araştırmacı tarafından tüm resimler gözden geçirilmiştir. Türkiye ile ilgili olmayan resimler veri setinden çıkarılmıştır. Diğer resimler numaralandırılarak sıralanmıştır. Daha sonra her iki araştırmacı da ayrı ayrı resimleri kodlamıştır. Araştırmanın güvenilirliği için Miles ve Huberman'ın (1994) geliştirdiği güvenilirlik formülü kullanılmıştır. Yapılan analizler araştırmacılar arasında incelenmiş ve araştırmacılar arası kodlama uyumu %100 olarak hesaplanmıştır. Güvenirlik hesaplarının %70'in üzerinde olması, araştırmanın güvenilir kabul edildiği bir standart olarak kabul edilir (Miles ve Huberman, 1994). %100'lik güvenilirlik sonucu, araştırmacılar arasında kodlama tutarlılığı olduğunu göstermektedir.

Araştırmanın Etik İzinleri:

Yapılan bu çalışmada "Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi" kapsamında uyulması belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan "Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler" başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir.

Etik kurul izin bilgileri: Etik değerlendirmeyi yapan kurul adı = Muş Alparslan Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu

Etik değerlendirme kararının tarihi= 02.01.2023

Etik değerlendirme belgesi sayı numarası= 03.01.2023- 77327

Bulgular

Sığınmacı Çocukların, Çizimlerinde Vatanseverlik Değeriyle İlgili Yer Verilen Ögeler

Araştırmanın bu bölümünde elde edilen bulgular sunulmuştur. Araştırmanın ilk alt problemi olarak "Sığınmacı çocukların, çizimlerinde vatanseverlik değeriyle ilgili hangi öğelere yer verilmiştir?"

sorusuna elde edilen veriler Tablo 1’de tema kategori ve kod şeklinde verilirken ve Tablo 2’de katılımcıların çizimlerinden elde edilen veriler verilmiştir.

Tablo 1. *Türkiye ile ilgili kod, kategori ve tema frekansları*

Kavram	Tema	Kategori	Kod	f
Türkiye	Savaş	Atatürk	Anıtkabir	6
		Asker	Silah	14
			Gemi	1
			Uçak	10
		Çanakkale		1
		Suriye		5
	Bayrak			36
	Okul			5
	Çevre	Güneş		9
		Deniz		4
		Ağaç		4
		Park		4

Çizimlerden elde edilen veriler kod kategori ve tema üçlemesi şeklinde incelendiğinde Savaş, Bayrak, Okul ve Çevre temaları oluşturulmuştur. Savaş teması altında Atatürk, Asker, Çanakkale ve Suriye’ye yönelik çizimler kategorilerleştirilmiştir. Bu kategoriler altında Anıtkabir, Silah, Gemi ve Uçak çizimleri kodlanmıştır. Bayrak ve okul temalarında kategori ve kodlama yapılmazken çevre temasında güneş, deniz, ağaç ve park öğeleri kodlanmıştır. Katılımcıların çizimlerinde yer verdikleri tüm öğeler frekansları ile birlikte Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2. Sığınmacı çocukların, çizimlerinde vatanseverlik değeriyle ilgili yer verdikleri öğeler

Yer Alan Ögele r	Türk Bayrağı	Asker	Atatürk	Anıtkabi r	Çanakkale	Uçak	Silah	Okul	Suriye	Park	Ağaç	Deniz	Gemi	Güneş
Ç1	+	+			+	+	+							+
Ç2	+	+		+		+	+							+
Ç3	+	+					+					+	+	+
Ç4	+	+				+	+			+	+			+
Ç5	+													
Ç6	+	+		+		+	+	+						
Ç7	+													
Ç8	+	+		+		+	+							
Ç9	+							+			+			+
Ç10	+													
Ç11	+													
Ç12	+													
Ç13	+		+									+		
Ç14	+	+				+	+		+	+				
Ç15	+	+							+					
Ç16	+													
Ç17	+	+				+	+							+
Ç18	+													
Ç19	+	+					+					+		
Ç20	+							+						
Ç21	+	+												+
Ç22	+		+	+			+							
Ç23	+					+	+		+	+				
Ç24	+	+						+		+				
Ç25	+		+								+			+
Ç26	+	+							+					
Ç27	+	+					+							
Ç28	+		+											
Ç29	+											+		+
Ç30	+	+						+						
Ç31	+	+		+		+	+							
Ç32	+													
Ç33	+	+					+							
Ç34	+			+										
Ç35	+	+							+					
Ç36	+					+	+				+			
f	36	19	4	6	1	10	14	5	5	4	4	4	1	9
%	100	52	11	16	2	27	41	14	14	11	11	11	2	25

Tablo 2 incelendiğinde çocukların Türkiye algılarını ortaya çıkarmaya yönelik çizimlerinde pek çok öğenin yer aldığı görülmektedir.

Buna göre çocukların tamamı Türkiye resimlerine Türk bayrağını çizmişlerdir. Aynı zamanda Ayrıca çocuklardan %52'sinin çizimlerinde askerlere, %41'inin silaha yer verdikleri görülmektedir. Çocukların çizimlerinde en çok yer verdiği diğer öğeler sırası ile uçak/helikopter, güneş, anıtkabir, okul, Suriye'yi temsil eden çizimler, Atatürk, Park, Ağaç ve Deniz öğeleridir. Çocukların çizimlerinde en az yer verdikleri öğeler ise Çanakkale ve Gemi öğeleri olmuştur.

Sığınmacı Çocukların, Çizimleri Ve Yazılı Anlatımlarına Yansıyan Türkiye Algıları Vatanseverlikle İlgili Tema Ve Kategoriler

Araştırmanın ikinci alt problemi ise “Sığınmacı çocukların, çizimleri ve yazılı anlatımlarına yansıyan Türkiye algıları vatanseverlik ile ilgili hangi kavramsal temalar altında toplanmıştır?” olarak belirlenmiş ve elde edilen verilere aşağıda yer verilmiştir.

Çocukların Türkiye kavramına yönelik çizimleri ve yazılı anlatımlarının incelenmesinin ardından ilgili temalar oluşturulmuştur. Buna göre çocukların çizim ve yazılı anlatımlarından elde edilen verilerin 3 kategori altında toplandığı belirlenmiştir. Bu kategoriler sırası ile Bayrak, Atatürk ve Savaş olarak isimlendirilmiştir.

Bayrak teması Bu kategori 36 resim ile tüm kategoriler arasında en fazla çizimin yer aldığı kategoridir. Sığınmacı çocukların tamamı tarafından çizilmiştir. Sığınmacı çocukların 6(%16) tanesi resim kağıdının tamamına sadece Türk bayrağı çizmiştir. Türk bayraklarının ise 6(%16) tanesi Anıtkabir’de, 5(%14) tanesi okul bahçesinde, 1(%2) tanesi Çanakkale’de, 1(%2) tanesi gemide, 17(%50) diğer Türk bayrağı ise savaş figürleri ile birlikte çizilmiştir.

Şekil 1. Ç5'in çizimi

Ç5'in resmine ilişkin yazılı anlatımı:

Türkiye'yi ve Türk bayrağını çok seviyorum. Okula geldiğim her gün bayrağıma selam duruyorum. Atatürk'ü de çok seviyorum. Atatürk milletimin yıldızıdır onu her şeyden çok seviyorum. Çünkü onun ülkesi sayesinde ölmekten kurtuldum.

Şekil 2. Ç2'nin çizimi

Ç2'nin resmine ilişkin yazılı anlatımı:

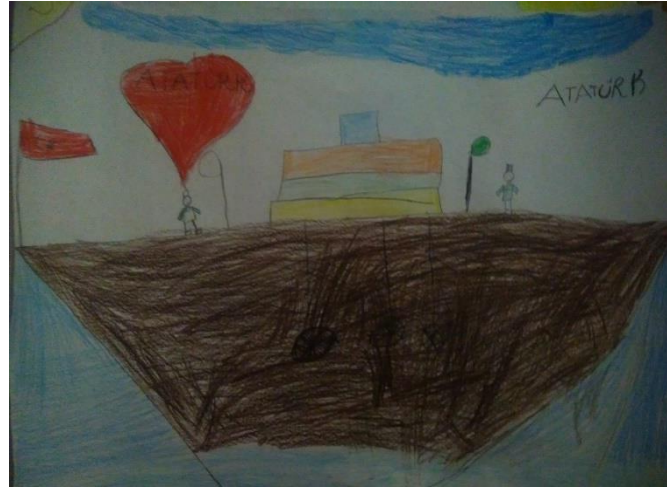
Anıtkabir'de savaş çıkıyor bütün herkes Anıtkabir'i ve bayrağı koruyor. Askerlerde uçaktan inip savaşmaya geliyor.

Şekil 3. Ç1'in çizimi

Ç1'in resmine ilişkin yazılı anlatımı:

Askerler hep bayrakları koruyorlar çünkü bayrakları çok seviyorlar. Çünkü askerler bayrakları çok severler. Çanakkale'de bayrağı korumuşlardı savaşı kazanmışlardı onlar sayesinde bugün yaşayabiliyoruz.

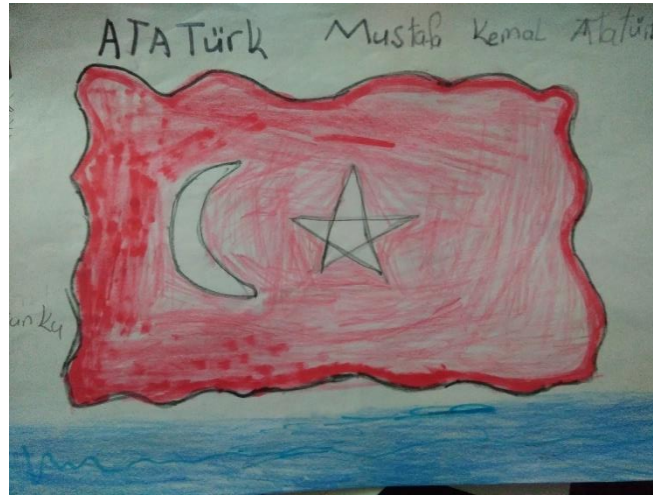

Şekil 3. Ç3'ün çizimi.

Ç3'ün resmine ilişkin yazılı anlatımı:

Atatürk denizden gelip düşmanlarla savaşmaya geliyor. Çünkü o çok iyi birisi. Bende Atatürk'ü çok severim. Onun olduğu her yer güneşlidir.

Atatürk kategorisi: Sığınmacı çocuklar tarafından çizilen resim ve yazılı anlatımlarda yer aldığı görülen önemli bir kategoride Atatürk olmuştur. Sığınmacı çocukların 3(%15) tanesi çizimlerine Atatürk ismini eklerken, çizimlerinde Atatürk olmasa da 7 çocuğun yazılı anlatımlarında Atatürk'e yer verdikleri görülmüştür.

Şekil 5. Ç13'ün çizimi.

Ç13'ün resmine ilişkin yazılı anlatımı:

Merhaba, benim adım Ş...A bugün size Türkiye'yi anlatan bu resim yaptım. Bu resimde deniz, bayrak ve Atatürk ismi var. Türkiye çok güzel bir ülke Türkiye'yi çok seviyorum. Denizi de çok seviyorum. Ama en çok Atatürk'ü seviyorum çünkü o olmasaydı Türkiye ve Türk bayrağı olmazdı. Atatürk olduğu ve Türkiye'yi kurduğu için bugün ölümden kurtulduk. Ailem ve ben yaşamamı ve ben ve kardeşimin okula gelmemizi Atatürk'e borçluyum.

Şekil 6. Ç28'in çizimi

Ç28'in resmine ilişkin yazılı anlatımı:

Bu bir Atatürk resmidir. Atatürk bayrağın üstünden bakıyor. Yapmamız gerekenleri söylüyor.

Çizim üzerinde Atatürk'ü resmetmeyen veya Atatürk ismini yazmayan fakat yazılı anlatımlarında ise Atatürk'ten bahseden çocukların söylemleri şu şekildedir.

1. Türkiye'yi ve Atatürk'ü çok seviyorum.
2. Resimde Türkiye askerlerini çizdim. Askerler herkesi koruyor. Çünkü onlar Atatürk'ün askerleri. Atatürk çok iyi biri askerleri de.

3. Türkiye iyi ki var Atatürk iyi ki Türkiye'yi kurtarmış Türkiye'de annemi babamı beni kardeşlerimi kurtardı.

4. Resmi niye yaptım çünkü Türkiye'ye geldik Türkiye'ye gelmeseydik ölürdük Türkiye'ye geldik. Türkiye'deki herkesi çok severim. Atatürkü de çok severim.

5. Türkiye'ye geldik çok mutluyum çünkü okula gidebiliyorum. Öğretmenimi çok seviyorum. Derslerimizde öğretmenimiz bize Atatürk'ü anlatır. Onu tanır.

6. Atatürk hepimizi koruyor.

7. Atatürk çok büyük insan Türkiye çok güzel bir ülke.

Savaş teması: Sığınmacı çocukların çizimlerinde en fazla tekrar edilen diğer bir durumda savaş olmuştur. Sığınmacı çocukların neredeyse tamamı çizimlerinde savaşa yer verdikleri görülmüştür.

Şekil 7. Ç14'ün çizimi.

Ç14'ün resmine ilişkin yazılı anlatımı:

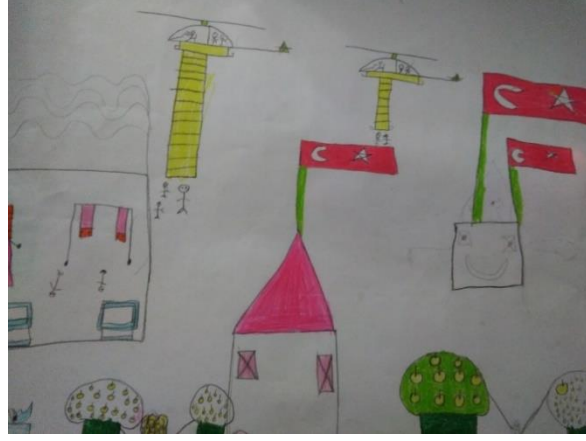
Suriye'de harp oldu insanlar öldü ve Türkiye'ye kaçmaya başladık. Türkiye'ye kaçamayanlar öldü. Resmin bir tarafı Suriye, diğer tarafı Türkiye, Türkler Suriye tarafındakileri Suriye'den alarak ölümden kurtarıyor.

Şekil 8. Ç8'in çizimi.

Ç18'in resmine ilişkin yazılı anlatımı:

Anıtkabirde Atatürk yatar ve o bizi her şeyden korur.

Şekil 9. Ç4'ün çizimi.

Ç4'ün resmine ilişkin yazılı anlatımı:

Helikopterler Suriyeyi öldürür. Ancak Türkiye'de park var, ağaç var, elma var, çocuk var, televizyon var. Türkiye iyi ki var.

Şekil 10. Ç16'nın çizimi.

Ç16'nın resmine ilişkin yazılı anlatımı:

Zenginlerin silahları var fakirlerin silahları yok savaşta hep fakirler ölür. Zenginler sevinir.

Şekil 11. Ç17'nin çizimi.

Ç17'nin resmine ilişkin yazılı anlatımı:

Türk bayrağını çok severim. Türkiye'yi çok severim çünkü bu bayrak savaşta bile hepimizi korur ve misafir eder. Bu bayrak en büyük bayrak ben bu bayrağın daha yükselmesi için çalışacağım.

Okul teması: Sığınmacı çocukların çizimlerinde yer verdikleri diğer bir öge ise okul olmuştur. Sığınmacı çocukların okullarında eğitim görmekten mutlu olduklarını ifade ettikleri ve okuyarak yararlı birey olma isteklerini dile getiren çizimler mevcuttur.

Şekil 4. Ç20'nin çizimi.

Ç20'nin resmine ilişkin yazılı anlatımı:

Türkiye ben okul olarak düşündüm. Okulumu çok seviyorum. Derslere çalışıyorum hep.

Cinsiyet ile Sığınmacı Çocukların, Türkiye'ye İlişkin Algılarında Vatansızlık Değeri Bağlamında Kavramsal Kategori Farklılıkları

Araştırmanın son ve 3. alt problemi olarak "Cinsiyet ile Sığınmacı çocukların, Türkiye'ye ilişkin algılarında vatansızlık değeri bağlamında kavramsal kategori farklılıkları var mıdır?" olarak belirlenmiştir elde edilen veriler aşağıda sunulmuştur.

Tablo 3. Sığınmacı çocukların çizimlerdeki öğelerin cinsiyete göre dağılımı

Çizim Öğeleri	Erkek		Kız	
	f	%	f	%
Bayrak	17	100	19	100
Asker	10	52,94	9	49
Atatürk	3	17,65	1	5,26
Anıtkabir	3	17,65	3	15,79
Çanakkale	0	0	1	5,26
Uçak	6	35,29	4	21,05
Silah	8	47,06	6	31,58
Okul	0	0	5	26,32
Suriye Temsili	2	11,76	3	15,79
Park	2	11,76	2	10,53
Ağaç	1	5,88	3	15,79
Deniz	3	17,65	1	5,26
Gemi	1	5,88	0	0
Güneş	4	23,53	5	26,32

Sığınmacı çocukların çizimlerdeki ögeler ile cinsiyetleri karşılaştırıldığında asker ögesinin 10 erkek, 9 kız çocuğu tarafından, Atatürk ögesinin 3 erkek, 1 kız tarafından, Anıtkabir ögesinin 3 erkek, 3 kız tarafından, Çanakkale ögesinin 1 kız tarafından, Uçak ögesinin 6 erkek, 4 kız tarafından, Silah ögesinin 8 erkek, 6 kız tarafından, Okul ögesinin sadece 5 kız tarafından, Suriye'yi anımsatan ögeyi ise 2 erkek , 3 kız tarafından, Park ögesini ise 2 erkek, 2 kız tarafından, Ağaç ögesi ise 1 erkek , 3 kız tarafından, Deniz ögesi ise 3 erkek, 1 kız tarafından, Gemi ögesi 1 erkek tarafından, Güneş ögesi ise 4 erkek 5 kız tarafından çizilmiştir.

Öyle ki Asker, Silah, Atatürk, Uçak ve Deniz ögelerini erkek çocuklarının daha fazla çizdiği, Okul, Ağaç, Güneş gibi ögeleri ise kız çocuklarının daha fazla çizdiği gözlenmiştir.

Sonuç ve Tartışma

Eğitim süreci kişilik ve karakter yapısının temellerinin atıldığı, insan hayatının en kritik dönemlerinden biri olarak düşünülmektedir. Bu dönemde çocuklara kazandırılacak değerler onların gelecekte sahip olacağı kişilik özelliklerinin temelini oluşturacaktır. Özellikle günden güne şiddet olaylarının arttığı, dört bir yanı savaşlarla kavrulan dünyada çocuklara değerler eğitimi verilmesi elzem bir konumdadır. Değerler evrensel ve kültürel bazda değerlendirilebilir. Evrensel değerler dünyanın her yerinde geçerliği olan değerlerdir. Kültürel değerler ise ulusların bilhassa önemseydiği kavramlardır. Bizim kültürümüzde Vatanseverlik değeri toplumsal bazda çok önemsenen değerlerden biridir. Kayıran ve Bağçeci (2018) yapmış oldukları çalışmada okul öncesi öğretmenlerine, okul öncesi eğitim programları için hazırlanacak olan bir değerler eğitimi programında hangi değerlere yer verilmesi gerektiği sorusunu yöneltmişler. Okul öncesi öğretmenlerinin çocuklara kazandırılması gereken değerleri sıralarken, ikinci sırada vatanseverlik değerinin kazandırılması gerektiğini düşündükleri bulgusuna erişmişlerdir.

Türkiye'de bir ilkokulda öğrenimlerine devam eden sığınmacı çocukların Türkiye'ye ilişkin sahip oldukları algıları vatanseverlik değeri bağlamında çizimler aracılığıyla ortaya çıkarmayı hedefleyen bu çalışmada, bu amacı gerçekleştirmek için aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

2011 yılından beri Suriye'de ki iç savaş sebebiyle Türkiye'ye sığınmak zorunda kalan milyonlarca sığınmacı Türkiye'ye yönelik çeşitli algılar geliştirmişlerdir. Bu çalışmada da, sığınmacı çocukların çizimlerinden Türkiye kavramına yönelik algıları belirli kategoriler altında incelenmiştir. Araştırmanın birinci alt problemi, sığınmacı çocukların, çizimlerinde vatanseverlik değeriyle ilgili hangi ögelere yer verildiği olmuştur. Bu probleme yönelik yapılan analizler neticesinde Sığınmacı Çocukların Türkiye Algılarına yönelik olarak yapılan çizimlerde yoğunlukla 15 öge üzerinde durulmuştur. Çalışmaya katılım sağlayan sığınmacı çocukların tamamı yapmış oldukları çizimlerde Türk Bayrağına yer verdikleri görülmüştür. Sığınmacı çocukların çizimlerde en az yer verdikleri ögeler ise Çanakkale ve Gemi olmuştur.

Araştırmanın ikinci alt problemi 2. Sığınmacı çocukların, çizimleri ve yazılı anlatımlarına yansıyan Türkiye algıları vatanseverlikle ilgili hangi kavramsal kategoriler altında toplandığı olmuştur. Bu probleme yönelik olarak yapılan analizler neticesinde yapılan çizimlerin, Türk Bayrağı, Atatürk ve Savaş başlıkları altında kategorileştirilmiştir.

Türk Bayrağı ögesi bütün çizimlerde kendisine yer bulduğu gibi bazı çizimlerde sadece Bayrak ögesini ele aldığı görülmüştür.

İkinci bir kategori olan Atatürk kategorisinde ise çocukların çizim açısından çizimlerinde fazla rastlanılmasa da hemen hemen hepsinin yazılı anlatımlarında Atatürk'ten bahsettikleri gözlenmiştir.

Üçüncü alt kategori olan Savaş kategorisinde ise çocukların çizim ve yazılı anlatımlarının savaş ögesi çerçevesinde yapılandırıldığı en basit bir çizimde dahi silah ve askerin yer aldığı görülmüştür.

Araştırma sonuçları incelendiğinde, sığınmacı çocukların Türk kültürüne ait Türk bayrağı ve Atatürk gibi ulusal kavramları sıklıkla tekrar ettikleri bulgusuna erişildiği görülmektedir. Vatanseverlik değeri Talim Terbiye Kurulu tarafından 'Çalışkan olma, dayanışma, kurallara ve kanunlara uyma, sadık olma, tarihsel ve doğal mirasa duyarlı olma, toplumu önemseme gibi tutum ve davranışlarla ilişkilendirilmiştir (Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, 2017). Araştırmada elde edilen bulgular vatanseverlik değeri 'tarihsel ve doğal mirasa duyarlı olma ve toplumu önemseme' tutumları ile eşleşmektedir. Bu açıdan bakıldığında Türk okullarında eğitim gören sığınmacı çocukların vatanseverlik değerini kazanmaya başladığı yorumu yapılabilir. Öte yandan Kılıç ve Demir (2017)'de Türkiye'deki Afgan mülteci öğrencilerin gözünden Türkiye Cumhuriyeti milli değerlerini ele aldıkları çalışmalarında, mülteci öğrencilerin Türk Bayrağı, İstiklal Marşı, milli bayramlar ve Mustafa Kemal Atatürk'ü milli birer değer olarak algıladıkları bulgusuna erişmişlerdir. Bu araştırmanın, halihazırdaki araştırmanın sonuçlarıyla paralel olduğu söylenebilir. Göksu (2020) yapmış olduğu çalışmada, Ortaokulda öğrenim gören Afganistan uyruklu öğrencilerin vatanseverlik değeri hakkındaki görüşlerini incelemiş ve öğrencilerin Türkiye'ye karşı çok olumlu algılara sahip olduğunu belirtmiştir. Öğrenciler Türkiye'yi özgür, güçlü ve güzel olarak tanımlamaktadırlar. Türk ve Afgan bayrağını yan yana çizip aralarındaki dostluğu vurgulamaktadırlar. Araştırma sonuçlarına göre, öğrenciler bayrak temasını çok yoğun bir şekilde kullanarak vatanseverlik değerine ilişkin temalar oluşturmuşlardır. Yine araştırma bulgularına göre, öğrencilerin vatanseverlik değerine ilişkin kullandıkları kavramlar arasında istiklal marşı, Atatürk ve vatan kavramları olduğu belirtilmektedir. Buradan hareketle Demir (2020)'in gerçekleştirmiş olduğu çalışmanın halihazırdaki çalışmanın bulgularıyla aynı yönde sonuçlar elde ettiği söylenebilir. Alanyazın incelendiğinde, Özensel (2007), Gömleksiz ve Cüro (2011) ve Elban (2015)'in yapmış oldukları çalışmalarda, öğrencilerin vatanseverlik değerine karşı olumlu tutum düzeylerinin yüksek olduğu bulgusunu elde ettikleri ve bu bulgunun bu araştırmada elde edilen bulgularla uyduğu söylenebilir.

Araştırmanın üçüncü alt problemi Cinsiyet ile Sığınmacı çocukların, Türkiye'ye ilişkin algılarında vatanseverlik değeri bağlamında kavramsal kategori farklılıkları var mıdır? problemi çerçevesinde yapılan analizler neticesinde görülmekte ki çizimlerin genel olarak cinsiyete göre farklılaşmadığı çocukların kız erkek ayırt etmeden zihinlerinde savaşa yer olduğu gözlenmiştir. Çocukların çizimlerinin savaş etrafında şekillendiği gözlenirse de bazı öğeler bakımından çizimlerin cinsiyete göre farklılaştıkları ortaya çıkmıştır. Öyle ki Okul, Ağaç ve Gemi gibi öğelerin kız çocukların çizimlerinde daha fazla yer aldığı, Asker, Silah ve Uçak öğelerine ise erkek çizimlerinde daha fazla yer verildiği ortaya çıkarılmıştır. Kılıç ve Demir (2017) yapmış oldukları çalışmada, kız çocukların Mustafa Kemal Atatürk'e daha fazla sempati duyduğu bulgusuna ulaşmışlardır. Bu durumda Mustafa Kemal Atatürk'ün çocuklara ve kadınlara verdiği önemin etkili olduğu düşünülmektedir. Buradan hareketle cinsiyet faktörü vatanseverlik değeriyle ilgili kavramlar üzerinde etkilidir denilebilir.

Araştırma sonuçlarına göre, öğrencilerin Türkiye algılarının daha çok bayrak ve Mustafa Kemal Atatürk etrafında yoğunlaştığı görülmektedir. Bu kavramlar da vatanseverlik değerinin Talim Terbiye Kurulu'nca belirlenen tarihsel ve doğal mirasa duyarlı olma, toplumu önemseme gibi tutumlarla uyumlu olduğu sonucu elde edilmiştir. Bu durum Türk okullarında verilen eğitimin sığınmacı öğrencilerde vatanseverlik değerine olumlu yönde etki ettiği sonucunun elde edilmesine katkıda bulunmaktadır. İleriye yönelik olarak, mülteci çocuklarda MEB tarafından belirlenen kök değerlerin varlığına yönelik araştırmalar yapılabilir ve tüm kök değerlerin kazanımı araştırılabilir. Unutmamak gerekir ki sığınmacı çocuklara kazandırılacak her bir değer çocukta ait olma hissiyatının gelişmesine katkıda bulunup toplumsal uyumun oluşması ve yerleşmesini sağlayabilir. Bunların ötesinde tüm okul seviyelerinde gerçekleştirilecek olan değerler eğitimi programı çalışmalarının toplumsal uyumu destekleyeceğine inanılmaktadır. Bu yöndeki çalışmaların ulusal düzeyde desteklenmesi toplumsal bir ihtiyaçtır.

<http://kefad.ahievran.edu.tr>

Ahi Evran University Journal of Kırşehir Education Faculty

ISSN: 2147 - 1037

ENGLISH VERSION

Introduction

Migration is generally defined as the process in which individuals or groups change their location due to demographic, geographic, economic, and socio-political reasons, and the effects of this action continue even after the action is completed (Çakır, 2011). According to the Turkish Language Association, migration is “the act of individuals or communities moving from one country to another, from one settlement to another, due to economic, social, or political reasons, relocation, migration, or emigration” (TDK, 2022).

Migration, an ancient phenomenon as old as human history, seems to be one of the main topics of global debate, especially with the recent increase in global population movements. While some people voluntarily migrate to other countries for a better life, others are forced to migrate to other countries due to extraordinary reasons such as war. The phenomenon of migration has been discussed in the context of male and labour migration, then in the context of women since the 1980s, and in the context of children since the 2000s. In particular, the increasing number of refugee children in some countries has identified children as a new immigrant population (Atasü-Topçuoğlu, 2012).

When we look at the migration history of Turkey, it can be seen that it has been exposed to intense regular and irregular migrations for years. Due to its geopolitical location, Turkey has witnessed various migrations throughout the ages. In recent years, the instability in neighbouring countries has once again put Turkey into a new wave of migration. Especially the unrest in the Middle East also affects Turkey. The popular uprisings, known as the “Arab Spring,” which started in Egypt and Tunisia in 2011, spread to many countries. One of the countries where the popular uprisings emerged is Syria, a neighbouring country of Turkey. As a result of the civil war that started in Syria for various reasons, hundreds of people lost their lives, and some of the remaining people had to leave their countries. Turkey, which has the longest land border with Syria, has done its best for regional peace and stability and has opened its doors to refugees in need. According to recent research, the number of Syrian citizens entering our country since 2011 is said to have reached 3.6 million. Among this number, there are a significant number of school-age students. In order to eliminate the education problem of refugee children and continue to support the development of Syrian citizens, the Integration of Syrian Students

into the Turkish Education System (PİCTES) project, in collaboration with the Ministry of National Education and UNICEF, allows many Syrian children to receive education in the same classrooms as Turkish students.

In order to facilitate the access of Syrian children, who are of school age, to their fundamental right to education, our country has taken significant steps. First, it started providing education to Syrian children in state schools. Then, in collaboration with UNICEF, it developed the PİCTES projects to help them learn Turkish better and provide them with the opportunity to receive education.

According to the data of the Directorate General of Migration Management in 2022, there is a population of 1,265,866 (5-17 years old) in school age under International Protection. As of January 2022, 855,136 of the school-age population have been included in education, and among the enrolled students, 419,784 (49.09%) are girls and 435,352 (50.91%) are boys. Of the students, 46,380 (35.92%) are in preschool, 361,777 (78.01%) are in primary school, 311,207 (81.62%) are in middle school, and 135,772 (46.54%) are in high school (MEB, 2022).

Looking at the data from the Ministry of National Education and the Directorate General of Migration, it is evident that the number of Syrian refugees and the enrollment rates are very high. The majority of Syrian refugee children who can continue their education in our country face problems such as financial constraints, discrimination, language barriers, and difficulty in making friends. This situation hinders their healthy educational process and adaptation to the new culture. As a result, feelings of exclusion and not belonging can prevail in refugee children at a young age.

According to the Ministry of National Education (MEB) data, the highest enrollment rate of Syrian students is at the primary school level, while the lowest is at the preschool level. Kantzara (2011) states that education is the cement that holds society together. Considering the importance of education in integrating refugee children into the host society, it becomes evident how crucial the enrollment rate is for refugee children. Early childhood education is a process that starts from the first year of life and continues until primary school (Oktay, 1999). Children develop their emotions and thoughts during this process and acquire moral and cultural values. They also develop skills such as analysis, synthesis, and problem-solving (Erkuş, 2012). From this perspective, the preschool period has great importance in terms of education in human life, and a high enrollment rate during this period is a societal necessity. The child's development is rapid during this period, and their integration into society should be ensured considering societal values. The values to be instilled and the foundation of character to be laid during this period should be done well and systematically (Yavuzer, 2011). According to Schiefer and Noll (2017), social integration can be achieved through aiming for common sense, establishing social relationships, and fostering a sense of belonging. This is where the issue of core values determined by countries becomes important. In the context of character and values education, the values that can be instilled during the preschool period are expressed as 10 core values in the Ministry of National

Education's updated curriculum. These values are "justice, friendship, honesty, self-control, patience, respect, love, responsibility, patriotism, and helpfulness" (MEB, 2018). With the increasing wars, disasters, violence, and moral decay in the world, the importance of values and values education is becoming increasingly apparent. Although values are universal, the values that each society embraces and attaches more importance to may differ. In this context, patriotism is one of the most important values for the Turkish society. The value of patriotism is associated with attitudes and behaviours such as being hardworking, solidarity, compliance with rules and laws, loyalty, sensitivity to historical and natural heritage, and caring for society, as defined by the Board of Education (Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, 2017). It is believed that examining the presence and supporting the mentioned attitudes and behaviors in children through the updated curriculum would be beneficial for acquiring the value of patriotism. It is also believed that examining the value of patriotism in refugee children and instilling this value in them would motivate a sense of belonging in them.

In the past 10 years, millions of refugees who had to seek asylum in Turkey due to the civil war in Syria have developed various perceptions towards Turkey. Our study aims to reveal the perceptions of refugee children who sought asylum from Syria to our country and continue their education, through drawings in the context of the value of patriotism towards Turkey. The following questions were sought to be answered in order to achieve this general aim:

1. What elements related to the value of patriotism are included in the drawings of refugee children?
2. Under which themes and categories are the perceptions of refugee children towards Turkey reflected in their drawings and written narratives concerning patriotism?
3. Are there any conceptual category differences in the perceptions of refugee children towards Turkey in the context of the value of patriotism based on gender?

Method

In this research, the phenomenology design, one of the qualitative research designs, was used due to its suitability as a method to determine students' perceptions about a concept (Creswell, 2007). The phenomenology design is used to examine phenomena that we are aware of but do not have an in-depth and detailed understanding of (Yıldırım and Şimşek, 2008). With this design, the meanings attributed by participants to events are examined (Baş and Akturan, 2013).

Study Group

In phenomenological research, criterion sampling is the most appropriate method for determining the participants (Çilesiz, 2011). In this sampling method, criteria are determined and a sample is formed from those who meet these criteria. As the criterion for the study, it was determined that the participants should be students continuing their education in integration classes. The research

study group consists of 36 refugee students, 19 girls and 17 boys, who continue their education in a primary school in the fall semester of the 2022-2023 academic year and voluntarily participate in the study. In the research, a form was distributed to 42 refugee children. However, 2 students were excluded from the scope of the research as they submitted their forms blank, and 4 students were excluded as they did not write an explanation for their drawings.

Data Collection Tool

One of the ways to determine students' perceptions about a concept is through their drawings (Babaoglu and Keleş, 2018; Yalçın and Erginer, 2014). Children's drawings reveal their ways of perceiving the external world in detail. The draw-and-tell technique was used to determine the perceptions of refugee children towards Turkey. 'Draw and tell' is a data collection technique commonly used to reveal children's emotions, thoughts, and perceptions (Sewell, 2011). Participants are asked to draw and, individually or in focus group interviews, explain what they want to convey through their drawings (Pridmore and Bendelow, 1995). In the research, the students were asked to draw what comes to their mind when they hear "Turkey" and write what they want to convey through their drawings.

Data Analysis

In this study, refugee students were asked to draw their thoughts and explain their drawings in writing to determine their perceptions of Turkey. The drawings and written explanations of the students were analyzed by two researchers using content analysis method. The situations in the students' drawings were categorized under specific categories. The obtained data were presented in tables with frequencies. In addition, examples of drawings and written explanations that reveal the general tendencies of the students towards the determined categories were directly presented. In the analysis of the data, first, all the drawings were examined by two researchers. Drawings that were not related to the concept of Turkey were excluded from the data set. The other drawings in the data set were numbered and listed. Then, each researcher performed the coding process separately for the drawings. Miles and Huberman (1994) developed the reliability formula for the reliability calculation of the research. The analyses were examined by the researchers and the intercoder reliability between the researchers was calculated as 100%. When the reliability calculations exceed 70%, the research is considered reliable (Miles and Huberman, 1994). When the obtained result (100%) is examined, it can be seen that the research is reliable. This result indicates that there is coding consistency between the researchers.

Ethical Permissions of the Research

This study followed all the rules specified within the "Higher Education Institutions Scientific Research and Publication Ethics Guidelines" scope. None of the actions specified under the title

“Actions Contrary to Scientific Research and Publication Ethics” in the second section of the guidelines were performed.

Ethics committee permission information: Name of the ethics committee that conducted the evaluation = Muş Alparslan University Scientific Research and Publication Ethics Committee

Date of the ethics evaluation decision = 02.01.2023

Number of the ethics evaluation document = 03.01.2023-77327

Findings

Elements Related to the Value of Patriotism in Drawings of Refugee Children

In this section of the study, the findings obtained are presented. As the first sub-problem of the research, the data obtained for the question “Which elements related to the value of patriotism are included in the drawings of refugee children?” are given in Table 1 in the form of themes, categories and codes, and Table 2 shows the data obtained from the drawings of the participants.

Table 1. Code, category and theme frequencies related to Turkey

Concept	Theme	Category	Code	f		
Türkiye	War	Atatürk	Anıtkabir	6		
		Soldier	Gun	14		
			Ship	1		
			Airplane	10		
	Flag	School	Çanakkale		1	
			Syria		5	
				36		
				5		
		Environment		Sun		9
				Sea		4
	Tree			4		
	Park			4		

When the data obtained from the drawings were analyzed in the form of code category and theme trilogy, the themes of War, Flag, School and Environment were formed. Under the theme of war, drawings of Atatürk, soldiers, Çanakkale and Syria were categorized. Anıtkabir, Gun, Ship and Airplane drawings were coded under these categories. While no categorization and coding were made in the flag and school themes, the elements of sun, sea, tree and park were coded in the environment theme. All the elements that the participants included in their drawings are shown in Table 1 with their frequencies.

Table 2. The concepts related to the value of patriotism in the drawings of refugee children

Items	Turkish Flag	Soldier	Atatürk	Anıtkabir	Çanakkale	Airplane	Gun	School	Syria	Park	Tree	Sea	Ship	Sun
C1	+	+			+	+	+							+
C2	+	+		+		+	+							+
C3	+	+					+					+	+	+
C4	+	+				+	+			+	+			+
C5	+													
C6	+	+		+		+	+	+						
C7	+													
C8	+	+		+		+	+							
C9	+							+			+			+
C10	+													
C11	+													
C12	+													
C13	+		+									+		
C14	+	+				+	+		+	+				
C15	+	+							+					
C16	+													
C17	+	+				+	+							+
C18	+													
C19	+	+					+					+		
C20	+							+						
C21	+	+												+
C22	+		+	+			+							
C23	+					+	+		+	+				
C24	+	+						+		+				
C25	+		+								+			+
C26	+	+							+					
C27	+	+					+							
C28	+		+											
C29	+											+		+
C30	+	+						+						
C31	+	+		+		+	+							
C32	+													
C33	+	+					+							
C34	+			+										
C35	+	+							+					
C36	+					+	+				+			
f	36	19	4	6	1	10	14	5	5	4	4	4	1	9
%	100	52	11	16	2	27	41	14	14	11	11	11	2	25

When Table 2 is analyzed, it is seen that many elements are included in children's drawings to reveal their perceptions of Turkey.

Accordingly, all of the children drew the Turkish flag in their drawings of Turkey. At the same time, 52% of the children included soldiers and 41% included weapons in their drawings. The other elements that children included the most in their drawings were airplane/helicopter, sun, mausoleum, school, drawings representing Syria, Atatürk, park, tree and sea, respectively. The elements that children included the least in their drawings were Çanakkale and Ship.

Asylum Seeker Children's Perceptions of Turkey Reflected in Their Drawings and Written Expression and Themes and Categories Related to Patriotism

The second sub-problem of the study was determined as "Under which conceptual themes related to patriotism are the perceptions of Turkey reflected in the drawings and written expressions of asylum-seeking children?" and the data obtained are given below.

After analyzing the children's drawings and written expressions about the concept of Turkey, relevant themes were formed. Accordingly, the data obtained from children's drawings and written expressions was determined to be grouped under 3 categories. These categories were named as Flag, Atatürk and War, respectively.

Flag theme: This category has the highest number of drawings among all categories with 36 drawings. It was drawn by all refugee children. Six (16%) of the refugee children drew only Turkish flags on the whole drawing paper. Of the Turkish flags, 6(16%) were drawn in Anıtkabir, 5(14%) in the school garden, 1(2%) in Çanakkale, 1(2%) on a ship, and 17(50%) other Turkish flags were drawn with war figures.

Figure 1. C5's illustration.

C5's written expression about his/her illustration:

I love Turkey and the Turkish flag very much. I salute my flag every day when I come to school. I also love Atatürk very much. Atatürk is the star of my nation and I love him more than anything else because I was saved from dying thanks to his country.

Figure 2. C2's illustration.

C2's written expression about his/her illustration:

There is a war in Anıtkabir and everyone is protecting Anıtkabir and the flag. Soldiers get off the airplane and come to fight.

Figure 3. C1's illustration.

C1's written expression about his/her illustration:

Soldiers always protect flags because they love flags very much. Because soldiers love flags very much. They protected the flag in Çanakkale, they won the war and thanks to them we can live today.

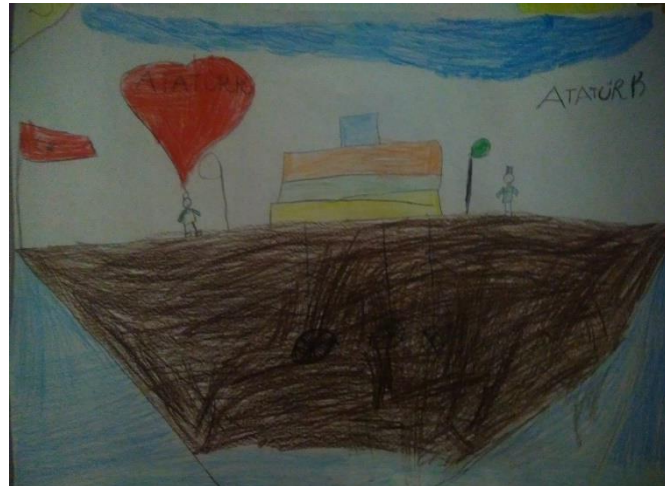

Figure 4. C3's illustration.

C3's written expression about his/her illustration:

Atatürk comes from the sea to fight the enemies. Because he is a very good person. I like Atatürk very much too. Everywhere he is there is sunshine.

Atatürk category: Atatürk was an important category included in refugee children's drawings and written expressions. While 3 (15%) of the refugee children added Atatürk's name to their drawings, it was observed that 7 children included Atatürk in their written expressions even though Atatürk was not included in their drawings.

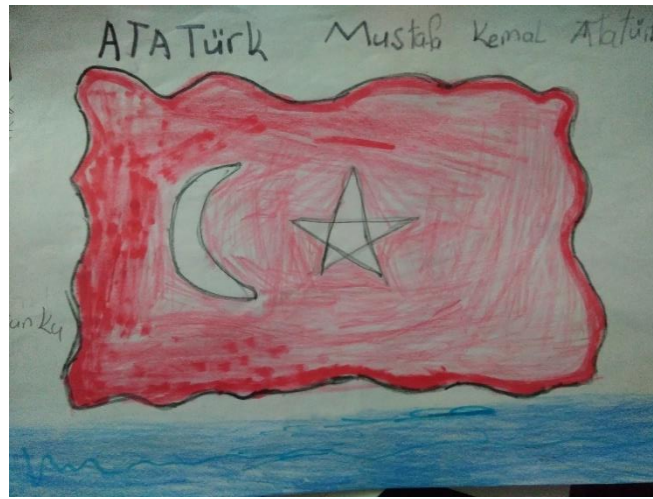

Figure 5. C13's illustration.

C13's written expression about his/her illustration:

Hello, my name is S.A. Today I made you this picture about Turkey. In this picture there is the sea, the flag and Atatürk's name. Turkey is a wonderful country, I love Turkey very much, I love the sea very much, but I love Atatürk the most because without him there would be no Turkey and no Turkish flag. My family and I owe it to Atatürk that my family and I are alive and that my brother and I can attend school.

Figure 6. C28's illustration.

C28's written expression about his/her illustration:

This is a picture of Atatürk. Atatürk is looking over the flag. He is telling us what we need to do.

The discourses of the children who did not draw Atatürk or write Atatürk's name on the drawing but mentioned Atatürk in their written expressions are as follows.

1. I love Turkey and Atatürk very much.
2. I drew Turkish soldiers in the picture. The soldiers are protecting everyone. Because they are Atatürk's soldiers. Atatürk is a very good person and so are his soldiers.

3. I am glad that Turkey exists, I am glad that Atatürk saved Turkey, he saved my parents and my brothers and sisters in Turkey.

4. Why did I paint the picture because we came to Turkey, if we hadn't come to Turkey we would have died. I love everyone in Turkey very much. I also love Atatürk very much.

5. We came to Turkey and I am very happy because I can go to school. I love my teacher very much. In our lessons, our teacher tells us about Atatürk. He introduces him.

6. Atatürk protects us all.

7. Atatürk is a very great person and Turkey is a wonderful country.

War theme: War was the other most repeated theme in the drawings of refugee children. It was observed that almost all of the refugee children included war in their drawings.

Figure 7. C14's illustration.

C14's written expression about his/her illustration:

There was a war in Syria, people died and we started to flee to Turkey. Those who could not escape to Turkey died. One side of the picture is Syria, the other side is Turkey, the Turks save those on the Syrian side from death by taking them from Syria.

Figure 8. C18's illustration.

C18's written expression about his/her illustration:

Ataturk lies in Anıtkabir and he protects us from everything.

Figure 9. C4's illustration.

C4's written expression about his/her illustration:

Helicopters kill Syria. But in Turkey there are parks, trees, apples, children, television. I am glad Turkey exists.

Figure 10. C16's illustration.

C16's written expression about his/her illustration:

Rich people have weapons, poor people do not have weapons, poor people always die in the war.

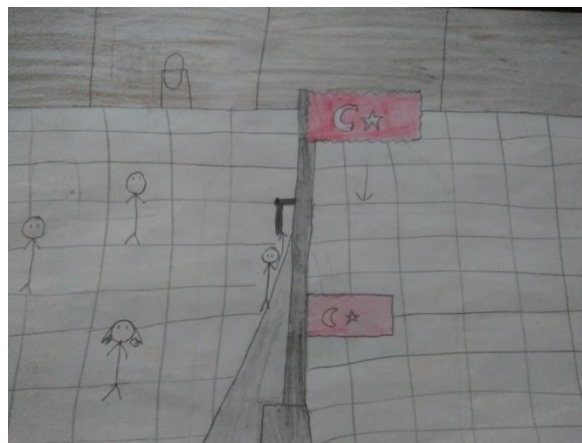

Figure 11. C17's illustration.

C17's written expression about his/her illustration:

I like the Turkish flag very much. I love Turkey very much because this flag protects and welcomes us all even in war. This flag is the biggest flag and I will work to make this flag higher.

School theme: Another element that refugee children included in their drawings was school. There are drawings in which refugee children express that they are happy to receive education in their schools and express their desire to become useful individuals by studying.

Figure 12. C20's illustration

The written expression of C20 regarding his/her picture:

I thought of Turkey as a school. I love my school very much. I always study.

Conceptual Category Differences in the Perceptions of Asylum Seeking Children about Turkey in the Context of Patriotism Value by Gender

The last and third sub-problem of the study was determined as "Are there conceptual category differences in the perceptions of asylum-seeker children about Turkey in the context of patriotism value?" The data obtained are presented below.

Table 3. Distribution of the elements in the drawings of refugee children by gender

Drawing Elements	Boy		Girl	
	f	%	f	%
Flag	17	100	19	100
Soldier	10	52,94	9	49
Atatürk	3	17,65	1	5,26
Anıtkabir	3	17,65	3	15,79
Çanakkale	0	0	1	5,26
Airplane	6	35,29	4	21,05
Gun	8	47,06	6	31,58
School	0	0	5	26,32
Syria	2	11,76	3	15,79
Park	2	11,76	2	10,53
Tree	1	5,88	3	15,79
Sea	3	17,65	1	5,26
Airplane	1	5,88	0	0
Sun	4	23,53	5	26,32

Comparing the elements in the drawings of the asylum seeker children and their gender, it can be seen that 10 boys and 9 girls draw the soldier element, the Atatürk element is drawn by 3 boys and 1 girl, the Anıtkabir element is drawn by 3 boys and 3 girls, the Çanakkale element is drawn by 1 girl, the airplane element is drawn by 6 boys and 4 girls, The gun element was drawn by 8 boys and 6 girls, the school element was drawn by only 5 girls, the Syrian element was drawn by 2 boys and 3 girls, the park element was drawn by 2 boys and 2 girls, the tree element was drawn by 1 boy and 3 girls, the sea element was drawn by 3 boys and 1 girl, the ship element was drawn by 1 boy, and the sun element was drawn by 4 boys and 5 girls.

It was observed that boys drew more elements of Soldier, Gun, Atatürk, Airplane and Sea, while girls drew more elements of School, Tree and Sun.

Discussion and Conclusion

The education process is considered to be one of the most critical periods of human life where the foundations of personality and character structure are laid. The values children acquire in this period will form the basis of the personality traits they will have in the future. Especially in a world where violence is increasing day by day and wars are raging all around, it is essential to provide values education to children. Values can be evaluated on a universal and cultural basis. Universal values are values that are valid everywhere in the world. On the other hand, cultural values are concepts that nations attach particular importance to. In our culture, the value of patriotism is one of the most important values on a social basis. In their study, Kayıran and Bağçeci (2018) asked preschool teachers which values should be included in a values education program to be prepared for preschool education programs. They found that preschool teachers, while listing the values that should be taught to children, thought that the value of patriotism should be taught in the second place.

In this study, which aims to reveal the perceptions of asylum-seeking children about Turkey who continue their education in a primary school in Turkey through drawings in the context of patriotism value, the following questions were sought to be answered in order to achieve this aim.

Since 2011, millions of asylum-seekers who had to seek refuge in Turkey due to the civil war in Syria have developed various perceptions about Turkey. In this study, the perceptions of asylum-seeker children about the concept of Turkey from their drawings were analyzed under certain categories. The first sub-problem of the study was which elements related to the value of patriotism were included in the drawings of asylum-seeking children. As a result of the analyses made for this problem, 15 elements were mostly emphasized in the drawings made for the Perceptions of Turkey of Asylum Seeker Children. It was seen that all of the asylum-seeker children who participated in the study included the Turkish flag in their drawings. The elements that asylum-seeker children included the least in their drawings were Çanakkale and Ship.

The second sub-problem of the study was under which conceptual categories related to patriotism the perceptions of Turkey reflected in the drawings and written expressions of the asylum-seeker children were gathered. As a result of the analysis conducted for this problem, the drawings were categorized under the titles of Turkish Flag, Atatürk and War.

It was observed that the Turkish Flag element was included in all drawings, while some drawings only dealt with the Flag element.

In the second category, Atatürk, it was observed that almost all of the children mentioned Atatürk in their written expressions, although it was not seen much in their drawings.

In the third sub-category, War, it was observed that children's drawings and written expressions were structured within the framework of the war element, and even in the simplest drawing, weapons and soldiers were included.

When the results of the research are analyzed, it is seen that asylum-seeker children frequently repeated national concepts of Turkish culture such as Turkish flag and Atatürk. The value of patriotism is associated with attitudes and behaviours such as being hardworking, solidarity, obeying rules and laws, being loyal, being sensitive to historical and natural heritage, and caring for society by the Board of Education (Presidency of the Board of Education, 2017). The findings obtained in the study match the patriotism value with the attitudes of 'being sensitive to historical and natural heritage and caring about society'. From this point of view, it can be interpreted that asylum-seeking children studying in Turkish schools have started to acquire the value of patriotism. On the other hand, Kılıç and Demir (2017), in their study on the national values of the Republic of Turkey from the perspective of Afghan refugee students in Turkey, found that refugee students perceived the Turkish flag, the national anthem, national holidays and Mustafa Kemal Atatürk as national values. It can be said that this research is in parallel with the current research results. Göksu (2020) examined the views of Afghan students studying in secondary school about patriotism value and stated that the students had very positive perceptions towards Turkey. Students described Turkey as free, strong and beautiful. They draw the Turkish and Afghan flags side by side and emphasize their friendship. According to the study results, students used the flag theme very intensively and created themes related to the value of patriotism. Again, according to the research findings, it is stated that among the concepts used by the students regarding the value of patriotism are the concepts of the national anthem, Atatürk and homeland. From this point of view, the study carried out by Demir (2020) is compatible with the current study. When the literature is examined, it can be said that Özensel (2007), Gömleksiz and Cüro (2011) and Elban (2015) found that students had high levels of positive attitudes towards patriotism value and this finding is consistent with the findings obtained in this study.

As a result of the analyses made within the framework of the third sub-problem of the research, Are there conceptual category differences in the context of patriotic value in the perceptions of gender

and refugee children about Turkey? it was observed that the drawings did not differ according to gender in general, and that there was a place for war in children's minds without distinguishing between girls and boys. Although it was observed that children's drawings were shaped around war, it was revealed that the drawings differed according to gender in terms of some elements. It was revealed that elements such as School, Tree and Ship were more common in girls' drawings, while Soldier, Gun and Airplane elements were more common in boys' drawings. In their study, Kılıç and Demir (2017) found that girls had more sympathy for Mustafa Kemal Atatürk. In this case, it is thought that the importance Mustafa Kemal Atatürk gave to children and women is effective. From this point of view, it can be said that the gender factor is effective on the concepts related to patriotism value.

According to the results of the research, it is seen that students' perceptions of Turkey are mostly centered around the flag and Mustafa Kemal Atatürk. It was concluded that these concepts are compatible with attitudes such as being sensitive to historical and natural heritage and caring for the community, which are determined by the Board of Education. This contributes to the conclusion that the education provided in Turkish schools positively affects the patriotic value in refugee students. In the future, research can be conducted on the presence of the root values determined by MoNE in refugee children and the acquisition of all root values can be investigated. It should not be forgotten that each value to be acquired by refugee children can contribute to the development of a sense of belonging in children and ensure the formation and establishment of social cohesion. Beyond these, it is believed that values education program studies to be carried out at all school levels will support social cohesion. It is a social need to support these studies at the national level.

Kaynakça

- Atasü Topcuoğlu, R. (2012). *Düzensiz göç: Küreselleşmede kısıtlanan insan hareketliliği*. İhlamur Öner, G. ve Öner, A. (Der.) *Küreselleşme Çağında Göç: Kavramlar, Tartışmalar* (ss. 501-509) içinde. İstanbul: İletişim.
- Babaoğlu, G. & Keles, O. (2018). 6. sınıf öğrencilerinin “yıldız” “gezegen” “ay, dünya ve güneş” kavramlarına yönelik algılarının belirlenmesi. *Karaelmas Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6, 127-145.
- Baş, T. & Akturan, U. (2013). *Nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık: Ankara.
- Can, Ö. (2008). Dördüncü ve beşinci sınıf öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersinde değerler eğitimi uygulamalarına ilişkin görüşler (*Yüksek Lisans Tezi*). Hacettepe Üniversitesi.
- Creswell, J. W. (2007). *Qualitative inquiry and research design: Choosing among five approaches* (2nd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Çakır, S. (2011). Geleneksel Türk kültüründe göç ve toplumsal değişme. *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (24), 129-142. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/sufesosbil/issue/11413/136309>
- Çilesiz, S. (2011). A phenomenological approach to experiences with technology: Current state, promise, and future directions for research. *Educational Technology Research and Development*, 59(4), 487-510.
- Elban, M. (2015) “Ortaöğretim öğrencilerinin vatanseverlik tutumları: ankara ili kazan ilçesi örneği”. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 35, 451-462.
- Erkuş, S. (2012). *Okul öncesi öğretmenlerinin okul öncesi eğitim programındaki değerler eğitimine ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dicle Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Diyarbakır.
- GIGM (Göç İdaresi Genel Müdürlüğü). <https://www.goc.gov.tr/duzensiz-gocistatistikler>. (Erişim tarihi: 26.01.2023)
- Göksu, M. (2020). Afganistan uyruklu ilkokul öğrencilerinin gözüyle vatanseverlik. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 18(39), 33-63.
- Gömlüksiz, M. N., & Cüro, E. (2011). Sosyal bilgiler dersinde yer alan değerlere ilişkin öğrenci tutumlarının değerlendirilmesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 8(1),95-134
- Kantzara, V. (2011). The relation of education to social cohesion. *Social Cohesion and Development*, 6(1), 37-50.
- Karasar, N. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Kayıran, D. & Bağçeci, B. (2018). Needs analysis on values education programme for preschool students. *Journal of Education and Training Studies*, 6(10), 69-73. Retrieved from

- <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=eric&AN=EJ1188958&lang=tr&site=ehost-live>.
- Kılıç, E. & Demir, S. B. (2017). Türkiye'deki Afgan mülteci öğrencilerin gözünden Türkiye Cumhuriyeti milli değerleri. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 15(34), 161-191. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ded/issue/37287/430596>
- MEB (2022). Millî Eğitim Bakanlığı Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü Göç ve Acil Durumlarda Eğitim Daire Başkanlığı. https://hbogm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2022_01/26165737_goc2022sunu.pdf
- MEB. (2018). *Sosyal bilgiler dersi öğretim programı (İlkokul ve Ortaokul 4, 5, 6 ve 7. Sınıflar)*. MEB Yayınları.
- Miles, M. B. & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expveed sourcebook* (2nd Ed.). California: SAGE Publications.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2018). *Hayat bilgisi dersi öğretim programı (İlkokul 1,2 ve 3.sınıflar)* 24.01.2023 tarihinde www.meb.gov.tr adresinden alınmıştır.
- Oktay, A. (1999). *Yaşamın sihirli yılları: Okul öncesi dönem*. İstanbul: Epsilon Yayınları.
- Özensel, E. (2007). Liseli kız ve erkek öğrencilerin değer yargıları ve Türk toplumunun temel toplumsal kurumlarına bakış açıları, R. Kaymakcan, S. Kenan, H. Hökeleki, Ş. Arslan, M. Zengin (Ed.), *Değerler ve Eğitimi Uluslararası Sempozyumu* içinde (ss.743-769). İstanbul: Dem Yayınları.
- Pridmore, P. & Bendelow, G. (1995). Images of health: exploring beliefs of children using the 'draw- and-write' technique. *Health Education Journal*, 54(4), 473-488.
- Schiefer, D. & Noll, J. V.D. (2017). The Essentials of social cohesion: a literature review. *Social Indicator Research*, 132, 579-603.
- Sewell, K. (2011). Researching sensitive issues: a critical appraisal of "draw-and- write" as a data collection rechnique in eliciting children's perceptions. *International Journal of Resaerch & Method in Education*, 34(2), 175-191. doi:10.1080/1743727X.2011.578820
- TDK (2023). *Türk dil kurumu sözlüğü*. <http://www.tdk.gov.tr>. (Erişim tarihi: 20.01.2023).
- Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı (TTKB). (2017, Temmuz 18). Müfredatta yenileme ve değişiklik çalışmalarımız üzerine... https://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_07/18160003_basin_aciklamasi-program.pdf adresinden 25.01.2023 tarihinde alındı.
- Yalçın, M. & Erginer, A. (2014). İlköğretim okulu öğrencilerinin okul müdürü algılarına ilişkin yaptıkları çizimler. *Eğitim ve Bilim*, 39(171), 270-285.
- Yavuzer, H. (2011). *Doğum öncesinden ergenlik sonuna çocuk psikolojisi*, Remzi Kitapçılık, İstanbul.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2008) *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (6.Baskı). Seçkin Yayınları, Ankara.